

MUS4213 - Oppgaveseminar i musikkvitenskap våren 2010

Populærmusikk - Metoder og teori

Odd Skårberg

Reading Pop (Introduction)

Middleton (2000)

- Fra en formalistisk musikkvitenskap til en «new musicology of pop»
- Bruke terminologi og analysemåter som passer til det aktuelle undersøkelsesobjektet
- Et åpent fokus som ikke er forpliktet på tradisjonelle hierarkier som toneart, harmonisk analyse
- Rytme, timbre, sound er like viktig

Middleton (forts.)

- Det noterte som studieobjekt kan føre til
- Notational centrality.
- Notasjon som hypostasering: Notasjon må ikke være grunnlaget for tilnærming til det klanglige:
- Det nedskrevne er ikke de samme som musikken
- Gir representasjoner av forhold som notasjon er egnet for som:
- konvensjonell akkorder, enkel melodiføring), men:
- Kan gi en skjev framstilling av faktiske forhold som komplekse rytmer, tonenyanser, sound

Middleton (forts.)

Dette kan føre til:

- Et virkelighetsfjernt produkt
- Idealisert bilde av «Verket»
- Meningsdimensjoner hentes utelukkende fra musikalske strukturer
- Emosjonelle og kroppslige aspekter faller ut
- Middletons undertekst har alltid vært: populærmusikk som akademisk felt og bestrebelse på å innramme studiet av populærmusikk som en tverrfaglig aktivitet
- Også et premiss for det kommende

Middleton (forts.)

Argumentet kan føres lenger:

- Den akademiske lytting blir en monolog mellom meg og meg
- En uproblematisk korrelasjon mellom den analyserende og analyseobjekt
- «Min» musikalsk mening blir til generaliserte sannheter
- Den skal imidlertid vises og bedømmes av et forskerfelleskap. For dere betyr dette:
- **MASTERKOMMISJONEN**

Sannhet og kunnskap

- La oss først spørre: Hva er en masteroppgave på IMV?
- «En forskningsrettet, vitenskapelig oppgave. Arbeidet med masteroppgaven gir deg kunnskap om å lage problemstillinger og trening i å finne egnede metoder til å løse forskningsmål. Dette vil øke evnen til å arbeide selvstendig, kreativt og kritisk for å utvikle og gjennomføre et større prosjekt.»
- «Avhandlingen kan være en selvstendig empirisk undersøkelse som bygger på kildestudier/feltarbeid eller en orienteringsoppgave om et musikkvitenskapelig emne på grunnlag av andres forskning.»
- Slik ser vi at vi antakelig trenger et knippe kunnskapsbegreper i arbeidet med avhandlingne

Ulike kilder til kunnskap

- Epistemologi = læren om kunnskap

- Hvor finner vi kunnskap?
- Hva anses som kunnskap?
- Hvilke former for kunnskap kan vi bruke i masteroppgaver?

11 kunnskapsområder

etter Aadland, Einar 1997. «Og eg ser på deg...» *Vitenskapsteori i helse- og sosialfag*

- **Objektiv kunnskap**
- «Yesterday» er skrevet av Paul McCartney
- Innspilt 14. Og 17. juni 1965 til albumet *Help!*
- Innspilt med strykekvartett og gitar
- Lå fem uker på VG-lista i 1965
- Det finnes over 3000 innspilte versjoner
- Funksjonsharmonisk tonespråk

- **Subjektiv kunnskap**
- Min opplevelse av «Yesterday»
- Andres opplevelser, som gir et viktig premiss i omgang med musikk (og andre estetiske uttrykksformer):
- Faktumet «Yesterday» kan fortolkes og utlegges på utallige måter

- **Relativ kunnskap (i forlengelse av subjektiv kunnskap)**
- Kunnskap som er grunnleggende historisk foranderlig («Yesterday» som «grensesprengende» til en «oldies and goodies»)
- Avhengig av person, sted og tid
- Min musikalske opplevelse er bare min
- Den postmoderne posisjon: Fortolkning og tegnenes spill er kunnskapens forankring

- **Erfaringsbasert kunnskap**
- Fortrolighet med emnet
- Den musikalske håndverker
- Kompetanse gjennom praksis
- Det taktile (fysisk følbare) forhold til musikk
- Kjenne musikken fra den praktiske, utøverside

- **Taus kunnskap**
- Uartikulert musikalsk kunnskap
- Kunnskap som tar bolig i oss; å lære å sykle, svømme;
- Rykkevis kunnskap
- Kroppslig kunnskap
- Muskulær, sanselig forankring

- **Relasjonell kunnskap**
- Hvordan omgås med den andre?
- Metodiske implikasjoner ved å foreta intervju
- Dele kunnskap; arbeide i team

- **Moralsk kunnskap**
- Vitenskapelig produksjon er underlagt etiske kjøreregler; vi bedriver ikke plagiat, juks, fordreining av fakta
- Herunder også det vitenskapelige «apparat»: korrekt bruk av kildehenvisninger, oppsett av kilder og litteratur:
- I et ord: AKRIBI

- **Estetisk kunnskap**
- Den presise kunnskapen i all sin upresishet
- Mer enn utsmykning; et kunnskapsnivå om den singulære opplevelse som kan si noe mer enn andre kunnskapsområder

Metoder og kunnskapsområder

- Kunnskapsområder: Teoretiske briller.
- Metoder: Redskapene vi bruker for å finne, forme og presentere forskningsstoffet, analyseobjektet

Inn i det musikalske stoffet

Moore («Introduction» *Analyzing Popular Music*
2003)

- Å finne musikalske forskjeller og likheter mellom musikkobjekter.
- Eller vise forskjeller og likheter innen et bestemt musikkobjekt
- Batesons slogan:
«Information consists of difference that makes a difference»

- Dette som et objektivt (sansbart) analysenivå
- MEN: på hvilken måte skal vi bestemme hvilke forskjeller som skaper forskjell?
- Lyttingens (kodefortrolighetens) ontologi: Hører vi egentlig det samme i den samme musikken?

- Spørsmålet blir av fortolkende art
- **Hva er pertinent i den hørbare musikken;**
- Hva er relevant?
- Hva treffer i hvert enkelt tilfelle?
- Hvor «dypt» skal vi gå inn i musikken?
- Hvor langt ut skal vi gå ut? Hvor langt vekk fra musikken?
- Kanskje forholdet mellom «tekst - kontekst» er en falsk motsetning! (?)

Musikk som strømning

- **Å følge det musikken sier oss**
- **Følge de stilistiske strømmer**
- **Ta fra hverandre (analysere) musikken:**
 - Hvor kommer stilelementet fra?
 - Hvilken jobb gjør det i den musikalsk helhet?
 - Hvor peker det?

Påpekende musikalske elementer

- **Hvor peker de pertiente trekk? Et spørsmål om**
- **Hva vil vi vise gjennom vår vitenskaplige omgang med musikken**
- Forske på etablert musikalske parametre
- Kroppen i musikken/musikken i kroppen (det taktile)
- Kognitive forhold: emosjoner, gestiske forhold
- Symbolsk samhandling: Musikken som kommunikasjon og samhandling
- Teknologi: den medierte musikken
- Forstå musikken i tiden: Stil som sitat, pastisj
- Bravur, teknisk ferdighet, retorikk
- Kjønnspaspekter
- Pedagogiske forhold: didaktisk tilrettelegging
- Musikkterapi

Å studere populærmusikk er en tverrfaglig aktivitet fordi musikken kan forstås i mange ulike sammenhenger

- **Den lange tverrfaglige liste:**
- Musikkens historie
- Musikkens stil- og sjangerplassering
- Musikkens teknologi
- Musikkens funksjoner
- Musikkens publikum
- Musikkens intermediale karakter
- Musikkens kjønnsaspekter
- Musikkens sosiale aspekter
- Kanskje trenger vi et begrep om den «musikalske tekst»?

Populærmusikk som en tekstuell helhet

Hentet fra Shuker, Roy (2008).Ch. 5: Message Understood?
Musical Texts. I *Understanding Popular Music Culture*. London:
Routledge. S. 93-117.

- Et tekstbegrep som er hentet fra semiotikk (læren om tegn og tolkning av tegn)
- Vi leser (avkoder) et kulturelt område som «tekst»
- «Tekster» forstår vi som meningssskapende tegn og symboler. Tegn er verktøy for kommunikasjon
- Tekstbegreper handler derfor om mye mer en bare tekster i vanlig forstand slik som i:
«Yesterday, all my troubles seemed so far away»

Populærmusikk som tekst

- Shukers tekstbegrep. Knytter seg til et utvidet tekstbegrep slik «tekster» kommer til uttrykk populærkulturen:
- Musikk som CD, LP, nedlasting, konsert osv.
- Video
- Musikktekster (lyrics)
- Tv-programmer i ulike sjangere
- Filmer
- Bøker; romaner, noveller, fagprosa osv.
- Musikkmagasiner
- T-skjorter, plakater osv.

La oss betrakte populærmusikk som tekstuelle byggeklosser

- **Form:**
- - Bluesmønster.
- - Tin Pan Alley form.
- - Vers/refreng evnt. «stikk»; *diskursiv* form
- - Statisk, sirkulær form: Vampganger og riff; *usematisk* form
- Alltid viktig å kunne gjøre rede for formprinsipper

Tekstuelle byggeklosser

- **Harmoni:**
- - Tonale sentra?
- - Modulasjoner?
- - Modal eller funksjonell harmonikk.
- - Statisk eller skiftende harmonikk.
- Ulike harmoniske språk i ulike stiler

Tekstuelle byggeklosser

- **Rytmik:**
- - Rytmiske motiver, gruppering av rytmiske motiver, tempo og puls.
- - Riff og groover i trommer, men også i bass og/eller gitar, eller i andre instrumenter.
- Rytmik som et sentral sjikt i all musikk!

Tekstuelle byggeklosser

- **Melodi:**
- - Melodisk kontur: Lukket/åpen, «messende» og flat, «terrasse»-melodikk, sprangvis, sirkulær eller fremadrettet og «fortellende».
- Fravær av melodiske aspekter?
- «Den gode melodi» i pop. Fravær av «melodi» i Death Metal?

Tekstuelle byggeklosser

- **Tekst:**
- - Forholdet mellom tekst og melodi: Setter stemmen tekstinnholdet i sentrum, eller har teksten mer en musikalsk lydfunksjon på linje med andre klangelementer?
- **Stemme:**
- - Stemmekvalitet: Hes, klar, nasal, åpen intim, ekspressiv?
- - Hvilket språk? Artikulasjon? Føles stemmen autentisk/troverdig, tilgjort?

Tekstuelle byggeklosser

- **Sound:**
- - Hvordan oppfattes *totaliteten* av de musikalske elementer?
- «Kokt» eller «rått» lydbilde? (en rekke metaforer som kan si noe om lydbildet)
- - Er det enkelte lydasperker som dominerer?
- - Er musikken spilt inn live? Sampling, bruk av sekvensere og synther?
- Elektronisk behandling/produksjon; Miksing av lydbildet, panorering, filtrering, romklang, ekko.
- - Hva «bærer» i lydbildet? Hva oppfatter vi som bakgrunn/forgrunn?

Utvidet analysefokus:

Den aktuelle musikken kan ses i lys av en rekke faktorer av kulturell og sosial art

- **Historisk forankring:** Hvor, når, hvem?
Hvilke fortellinger er virksomme?
- **Stilistisk forankring:** Stilskapende? Bruker (kommenterer) musikken fortiden?
- Hvordan skjer dette? Gjennom musikalske sitater, sound og/eller andre virkemidler?
- Valg av sample. Er den intertekstuelle dimensjon framskutt?

Utvidet analysefokus

- **Kommunikasjon:** Rammen for vår lytting: konsert, dans, radio, tv, film, bil?
- Andre medier/rammer for kommunikasjon (albumcover, video, film, Internett, konsert)?
- Er låten en versjon eller en cover-låt?
Parafrasering; versjon, cover? Hvordan er bearbeidingen gjort? Er den vellykket, mindre vellykket?

Utvidet analysefokus

- **Estetiske aspekter:** Er musikken en del av en estetisk utformingstradisjon? Hva «sier» denne musikken oss? Føles musikken relevant for meg? Oppfattes den som autentisk? Bruk av humor, ironi? Hvordan reagerer vi? Vakkert, sløyt, mega, sfærisk osv.
- Smak må dessuten knyttes til:
- **Identitet:** Mine musikalske ståsteder, egen lytterbiografi, assosiasjoner vi knytter til musikken.
- Min egen smak er alltid med i omgang med musikk!

Utvidet analysefokus

- **Tekniske aspekter:** Hvor dyktig utført er musikken? Eller tvert om: Hvor dyktig er man på å framstille musikken som «uvørn, «påttatt primitiv»?
- **Rituelle verdier:** Solidaritet, hverdagslig? Har musikken potensial til mobilisere? Hvor dypt engasjerer musikken (fra bruk av lighter på konsert til sosiale bevegelser i samfunnet)?
- **Erotiske verdier:** Hvordan strukturerer musikken kropp og gester? Spenningskurver i musikken? Bruker musikken visuelle aspekter som fokuserer på kropp og erotikk?
- **Kjønnsverdier:** Er musikken utpreget mannlig/kvinnelig? Hvorfor? Hvordan ordens mannlige og kvinnelige relasjoner; kvinne- og mannsbilder.
- Kjønnsideidentitet, symbolbruk, makt, dominans?
- **Sosiale verdier:** Etnisitet, nasjonalisme, steder, ulike protester, mote, politisk budskap, tro,
- fellesskap/subkulturer, konsum, nytelse m.m.